

**Розвідувальна підготовка для
навчання
військовослужбовців,
призваних за мобілізацією**

Військовий який вийшов за периметр розташування підрозділу — розвідник. Пластунському мистецтву козаки навчались з дитинства. Основи розвідувальної діяльності має знати кожен офіцер і солдат Збройних Сил України.

Головне завдання воїна — знищити ворога, в цьому запорука його виживання і збереження життя побратимів. Практичні навички і вміння які сконцентровані в цьому посібнику потрібні кожному хто прагне вижити і перемогти.

Методичний матеріал з розвідувальної підготовки стане в нагоді для навчання військовослужбовців, призваних за мобілізацією під час загальновійськової підготовки у навчальних центрах, а також у військових частинах, навчальних підрозділах які нищать ворога.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**РОЗВІДУВАЛЬНА
ПІДГОТОВКА
ДЛЯ НАВЧАННЯ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ,
ПРИЗВАНИХ
ЗА МОБІЛІЗАЦІЄЮ**

Видавництво
«СВАРОГ»
Київ – 2023

УДК 355.40(075.8)

Р 64

Розвідувальна підготовка для навчання військовослужбовців, призваних за Р 64 мобілізацією. Методичні рекомендації. — Київ: «СВАРОГ», 2023. — 64 с.

ISBN 978-611-01-2937-4

Військовий який вийшов за периметр розташування підрозділу — розвідник. Пластунському мистецтву козаки навчались з дитинства. Основи розвідувальної діяльності має знати кожен офіцер і солдат Збройних Сил України. Головне завдання воїна — знищити ворога, в цьому запорука його виживання і збереження життя побратимів. Практичні навички і вміння які сконцентровані в цьому посібнику потрібні кожному хто прагне вижити і перемогти.

Методичний матеріал з розвідувальної підготовки стане в нагоді для навчання військовослужбовців, призваних за мобілізацією під час загальновійськової підготовки у навчальних центрах, а також у військових частинах, навчальних підрозділах які нищать ворога.

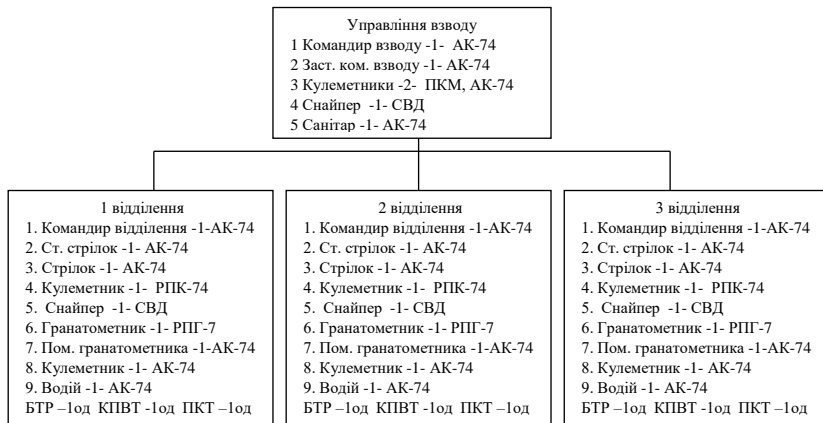
ISBN 978-611-01-2937-4

ТЕМА 1: Організація, озброєння та тактика дій підрозділів армії іноземних держав.

ЗАНЯТТЯ 1. Організація, озброєння та тактика дій підрозділів армії іноземних держав, незаконних збройних формувань та диверсійно-розвідувальних груп противника, тактико-технічні характеристики основних зразків ОВТ та стрілецької зброї, демаскуючі ознаки розташування підрозділів та вогневих засобів противника.

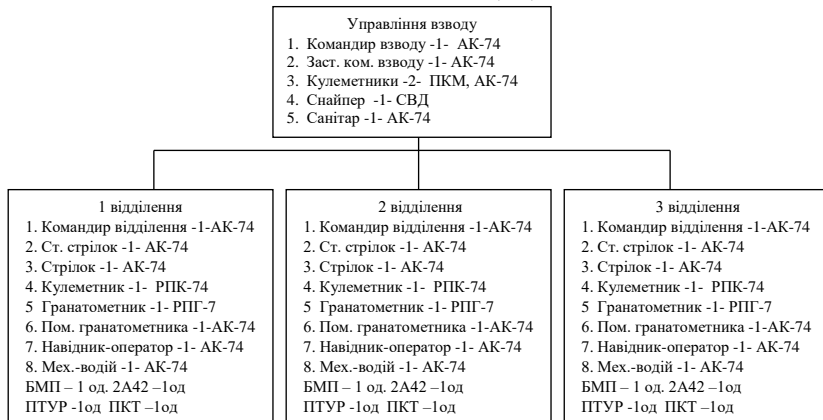
1. Організація, озброєння підрозділів іноземних держав.

Мотострілецький взвод (РФ)

Особовий склад	ПКМ	СВД	РПК-74	АК-74	РПГ-7	БТР	КПВТ	ПКТ
33	1	4	3	22	3	3	3	3

Механізований взвод (РФ)

Особовий склад	ПКМ	СВД	РПК-74	АК-74	РПГ-7	БМП	ПТУР	2А42	ПКТ
30	1	1	3	22	3	3/	3	3	3

2. Тактика дій в основних видах бою.

2.1. Взвод (відділення) у обороні.

Відділення в обороні, як правило, діє у складі взводу, при цьому може знаходитися в резерві, діяти у складі бойової охорони, призначатися у складі взводу в бойовий розвідувальний дозор і вогневу засідку, входити в броньовану групу батальйону. Крім того, при виході з бою і відході, при виході з оточення відділення може діяти у складі підрозділів прикриття.

Відділення у складі взводу першого ешелону роти виконує завдання з нанесення противнику втрат у живій силі і техніці вогнем штатних і доданих засобів у взаємодії з сусідами, відбиття його атаки і утриманню займаної позиції.

Відділення у складі взводу другого ешелону роти бере участь у підтримці вогнем взводів першого ешелону, в знищенні живої сили і бойової техніки, яка прорвалася в опорний пункт роти, у відбитті атак противника і утриманні займаного опорного пункту.

Відділення у складі взводу, що становить резерв батальйону, займає позицію в опорному пункті взводу і знаходиться в готовності до відбиття атаки противника, що вклинився в оборону і диверсійно-розвідувальних груп, що діють в глибині району оборони батальйону, посиленню (заміні) підрозділів першого ешелону і до вирішення інших раптово виникаючих завдань.

Бойовий порядок взводу в залежності від поставленої задачі та умов місцевості будується в одну або дві лінії і, як правило, складається з відділень, групи управління і вогневої підтримки, засобів посилення, які залишаються в безпосередньому підпорядкуванні командира взводу. У деяких випадках у взводі може створюватися група бойових машин.

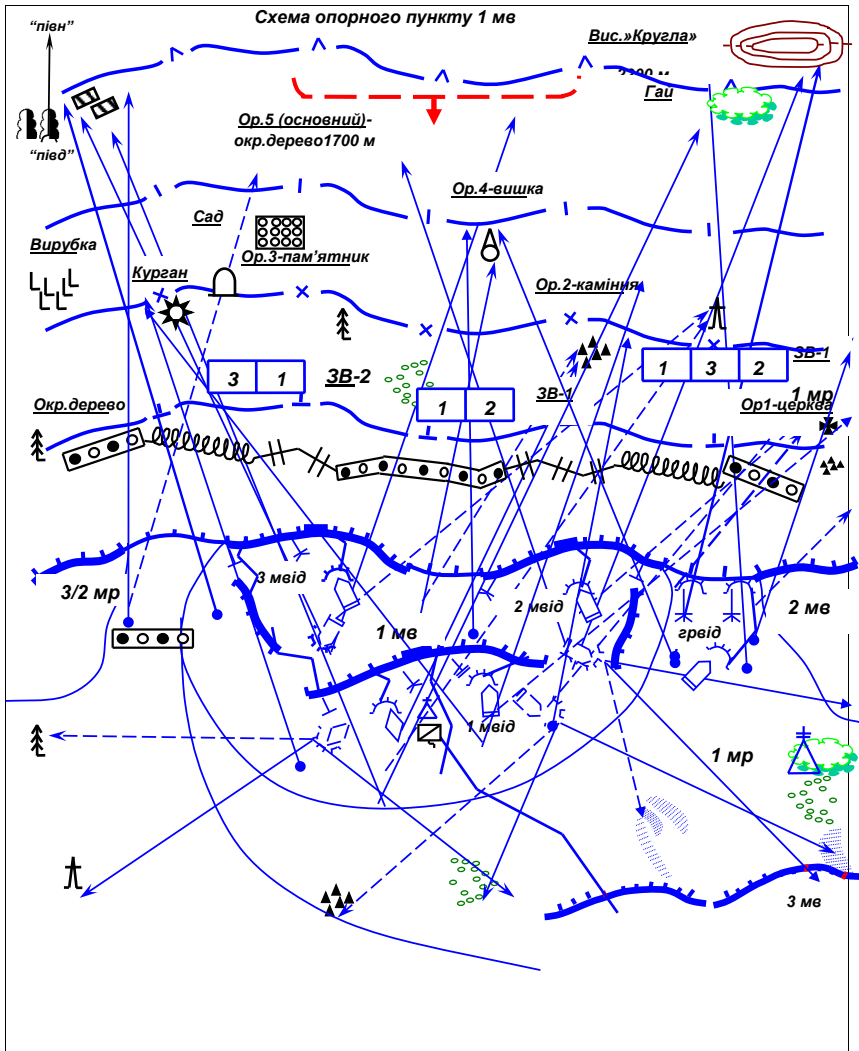
Група управління та вогневої підтримки призначена для управління підрозділами і вогнем в ході бою, нанесення поразки живій силі і броньованим машинам противника, а також для вирішення раптово виникаючих вогневих завдань.

Група бойових машин призначена для підтримки бою відділень, підвищення стійкості й активності оборони діями на заздалегідь обраних вогневих рубежах. Діями групи бойових машин управляє командир взводу через свого заступника.

Взвод обороняє опорний пункт до 400 м по фронту і до 300 м у глибину.

Відділення обороняє позицію до 100 м по фронту, на якій обладнуються основні запасні (тимчасові) позиції для вогневих засобів, що дозволяють спільно з сусідніми відділеннями знищувати противника вогнем перед фронтом і на флангах опорного пункту взводу. Проміжки між позиціями відділень в опорному пункті взводу - до 50 м. При побудові бойового порядку взводу в дві лінії в опорних пунктах взводів, розташованих на найбільш ймовірний напрямку наступу противника, позиція одного з відділень взводу з метою посилення стійкості оборони може обладнуватися в глибині опорного пункту (на другій лінії) в 100-200 м за першою траншеєю. БМП (БТР) в опорному пункті взводу розташовуються по фронту з інтервалом до 200 м. Бойова машина піхоти без десанту може виділятися для дій в вогневої засідці або в складі бронегрупи.

СХЕМА ОПОРНОГО ПУНКТУ МЕХАНІЗОВАНОГО ВЗВОДУ (варіант)

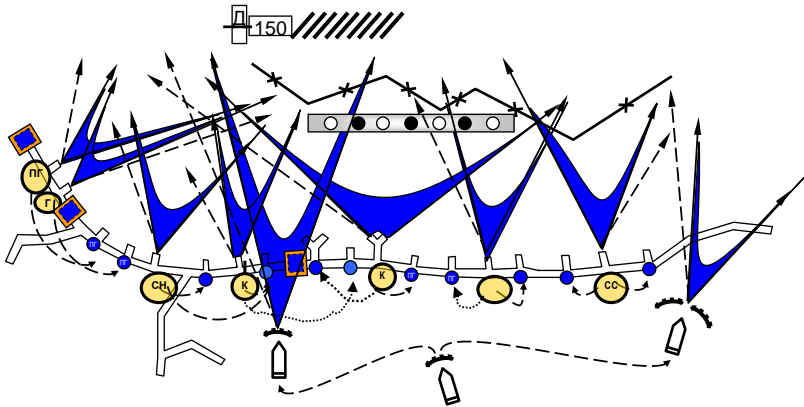

На позиції відділення стрільці, кулеметники і гранатометник (бойові групи) розташовуються так, щоб усі підступи до неї перед фронтом і на флангах знаходилися під фланговим і перехресним, вогнем, а загородження і перешкоди добре проглядалися і прострілювалися. Командир відділення управляє підлеглими, перебуваючи в такому місці, звідки зручніше управляти відділенням, спостерігати за місцевістю і сигналами командира взводу.

Вогнева позиція БМП (БТР) обладнується зазвичай позаду позицій вогневих засобів відділення на віддаленні до 50 м і з таким рахунком, щоб вогнем БМП

(БТР) забезпечувалося прикриття відділення на позиції. В залежності від умов місцевості, часу доби, стану погоди і характеру дій противника для безпосередньої охорони у взводі призначається парний патруль або секрет у складі двох-трьох військовослужбовців, а також чергова бойова машина піхоти (бронетранспортер). Особовий склад чергових засобів знаходиться в постійній готовності до негайного відкриття вогню з запасної або тимчасової вогневої позиції.

Дії відділення у складі бойових груп в обороні

Кожному військовослужбовцю вказуються **2-3 вогневі позиції** та сектористрільби – основний і додатковий, які повинні перекриватися на менше ніж на **10-15 градусів (170-250 тисячних)**, створюючи зонусуцільного вогню; сектор обстрілу для кулеметника в обороні – **до 120 градусів**, для автоматника - **до 40 градусів**.

Для кожної одиниці бойової техніки обладнуються **1-2 укриття** (за зворотними схилами висот, у ярах, у лісі, тощо).

Кожній бойовій машині призначаються **2-3 вогневих позицій** (на найбільш небезпечних напрямках наступу противника).

Із кожного укриття готуються виходи на вогневі позиції **не менше ніж по двох маршрутах**.

Склад бойових груп в обороні:

1-а група - старший стрілець, два стрільця;

2-я група - командир відділення, кулеметник, гранатометник, помічник гранатометника;

3-я група - механік-водій, навідник-оператор (навідник).

Завдання бойових груп і БМП (БТР):

1-а група: ведення розвідки на дальність 500-700 м; знищення живої сили і неброньованих засобів противника на відстані 500-300 м; використання самого навченого і сміливого солдата в резерві для посилення небезпечних місць (діє по обстановці);

2-я група: ведення розвідки на дальність 500-700 м; знищення живої сили і

броньованих засобів противника на відстані 500-300 м; охорона командира відділення;

3-я група (екіпаж БМП, БТР): ведення розвідки з використанням оптичних засобів розвідки на дальність до 2000 м; знищення живої сили противника на відстані 1200-1100 м; знищення броньованих цілей супротивника на відстані: БМП-2 - 1500 м, БМП -1 - 900 м, БТР - 1000 м.

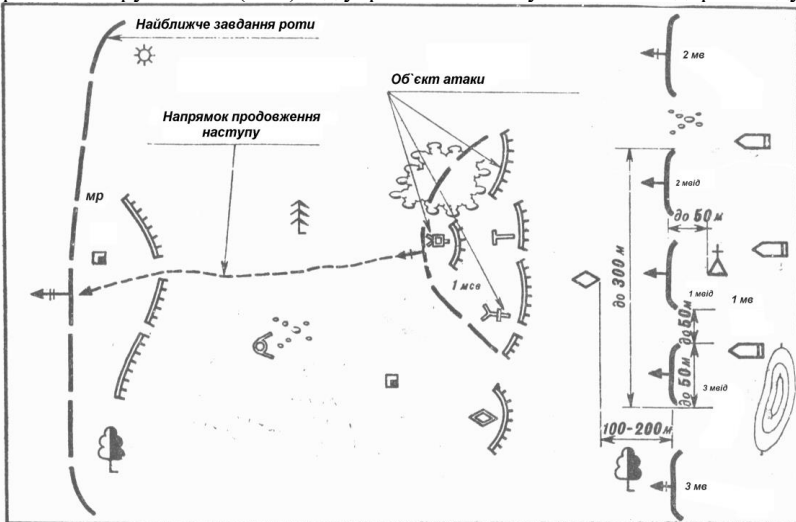
Кожен стрілець має 2-3 вогневі позиції (виробляє кілька коротких черг з однієї позиції, потім змінює її). Кожному солдату призначаються сектори стрільби - основний і додатковий, створюючи зону суцільного вогню. Сектор обстрілу для кулеметника в обороні - 120°, для стрільця - 40°.

Для виключення знищення бойових машин вогнем ПТУР розміщують їх у укриттях (за зворотними схилами висот, у ярах, в лісі). Кожній бойовій машині обладнається 2-3 вогневі позиції на найбільш небезпечних напрямках наступу противника. На кожному вогневу позицію з укриття є вихід не менше ніж за двома маршрутами.

2.2. Взвод (відділення) у наступі.

Механізований взвод наступає на фронті до 300 м, а відділення в пішому порядку - до 50 м. Бойовий порядок взводу на БТР (БТР), складається з лінії бойових машин з інтервалами між ними до 100 м і засобів посилення, що діють в бойовій лінії або за нею.

Бойовий порядок взводу, наступаючого в пішому порядку, може будуватися в одну або дві лінії і складається з бойових порядків відділень з інтервалами між ними до 50 м, групи управління і вогневої підтримки, засобів посилення, які залишаються в безпосередньому підпорядкуванні командира взводу. Крім того (за відсутності у відділеннях передавальних засобів зв'язку), у взводі може створюватися група БМП (БТР) під управлінням заступника командира взводу.

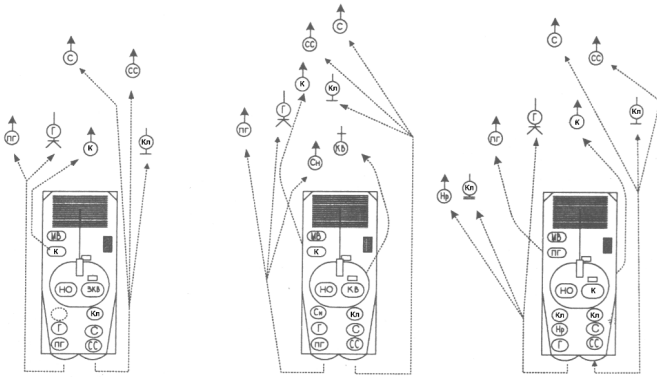

Бойовий порядок та завдання механізованого взводу у наступі (варіант)

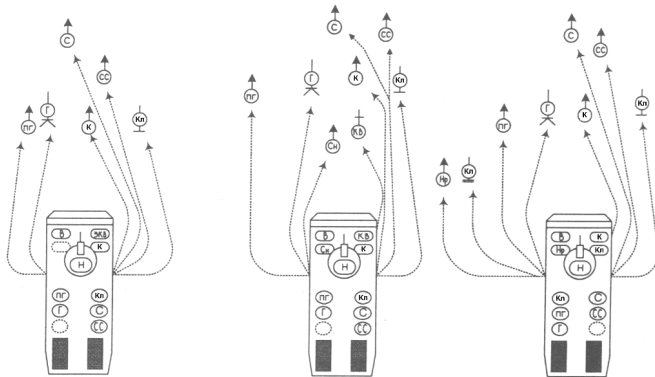
Бойовий порядок відділення, наступаючого в пішому порядку, складається з лінії з інтервалами між солдатами 6-8 м (8-12 кроків) і БМП (БТР).

Для ведення бою в траншеях, ходах повідомлення, в лісі, в горах, при виконанні завдань в глибині оборони противника і в інших випадках, а також для кращої взаємодії у відділенні завчасно або в ході наступу можуть створюватися бойові групи. При цьому інтервал між бойовими групами може бути 15-20 м, а між солдатами 3-5 м. При веденні наступу на місцевості, що забезпечує вогневу підтримку між бойовими групами, вони переміщуються по черзі під прикриттям вогню сусідніх груп. Висунувшись на вказаний командиром відділення рубіж бойова група виготовляється для ведення вогню і прикриває висунення залишилися позаду бойової групи.

Розміщення та розгортання у бойовий порядок механізованого взводу (варіант)

розміщення та розгортання мп на БМП-2 (варіант)

розміщення та розгортання мп на БТР (варіант)

Об'єктом атаки взводу (відділення) зазвичай є жива сила в окопах або в інших фортифікаційних спорудах, а також танки, гармати, протитанкові ракетні комплекси, кулемети та інші вогневі засоби противника, розташовані в першій

траншеї або в найближчій глибині. Напрямок продовження наступу взводу (відділення) визначається з таким розрахунком, щоб забезпечувалося виконання найближчої завдання роти (взводу).

З оволодінням призначеним об'єктом атаки (відділення) продовжує невинне наступ в зазначеному напрямку, в ході якого йому ставиться нова бойова задача.

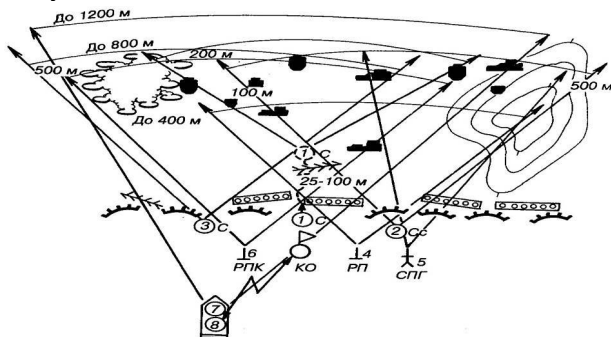
Склад бойових груп відділення у наступі 1-а група - старший стрілець, два стрілка;

2-я група - командир відділення, кулеметник, гранатометник, помічник гранатометника;

3-я група - механік-водій; навідник-оператор (навідник).

Прийоми і способи дій бойових груп на полі бою:

інтервал міжвійськовослужбовцями бойової групи по фронту - 5-6 кроків; кожен стрілець може мати 2-3 вогневі позиції (виробляє кілька коротких черг з однієї позиції, потім змінює її); кожному солдату бойової групи призначаються сектори стрільби - основний і додатковий, які між стрілками перекриваються (не менше ніж на 15 тисячних), створюючи зону суцільного вогню; висунення до рубежу переходу в атаку і всі переміщення в бою здійснюються на візуальному видаленні і дальності, що забезпечують взаємну підтримку вогнем; переміщення на полі бою здійснюються послідовно, спочатку перший стрілець переміщається перебіжками під вогневим прикриттям старшого і другого стрільця на видаленні 50-100 м. Довжина перебігання між зупинками для перепочинку залежить від місцевості та вогню противника і в середньому має бути 20-40 кроків. Після заняття зазначеного рубежу стрілок обладнає перед собою бруствер і виготовляється для ведення вогню; після переміщення першого стрільця (під його й старшого стрільця вогневим прикриттям) на полі бою переміщається другий стрілець, а потім старший стрілець, переміщення повинно бути безсистемним; старший групи через кожні 50 -100 м уточнює бойове завдання стрільцям або ставить нову.

Порядок виконання завдання відділення

Завдання першого (стрілка):

пересування на полі бою різними способами;
безперервне спостереження на глибину до 200 м;
подолання мінно-вибухових загороджень, природних перешкод і

фортифікаційних споруд;

негайне знищення супротивника різними способами перед собою за 1-3 с, на глибину до 100 м (неприцільних);

зброя готова до негайного бойового застосування (палець на спусковий скобі, куди дивляться очі - туди направлений і стовбур).

Завдання другого (старшого стрільця), третього (стрілка):

розвідка на глибину 500-700 м;

прикриття першого стрільця;

знищення противника прицільно, через укриття за 3-5 с на дальності 300-500 м, зі зміною (безсистемно) вогневих позицій.

Завдання четвертого (кулеметника), п'ятого (гранатометника), шостого (помічника гранатометника):

охорона командира відділення;

розвідка на глибину 500-700 м;

вогневе прицільне прикриття першого, другого, третього за 3-5 с зі зміною вогневих позицій (безсистемно).

Завдання сьомого (механіка-водія; водія):

спостереження за командиром відділення, за його сигналам вихід на заплановані вогневі позиції (укриття);

зміна вогневої позиції (укриття) після здійснення пострілу.

Завдання восьмого (навідника-оператора; навідника):

розвідка на дальність до 1500 м (через оптику);

вогневе прикриття за 3-5 с на дальність 1100-1200 м прицільним вогнем.

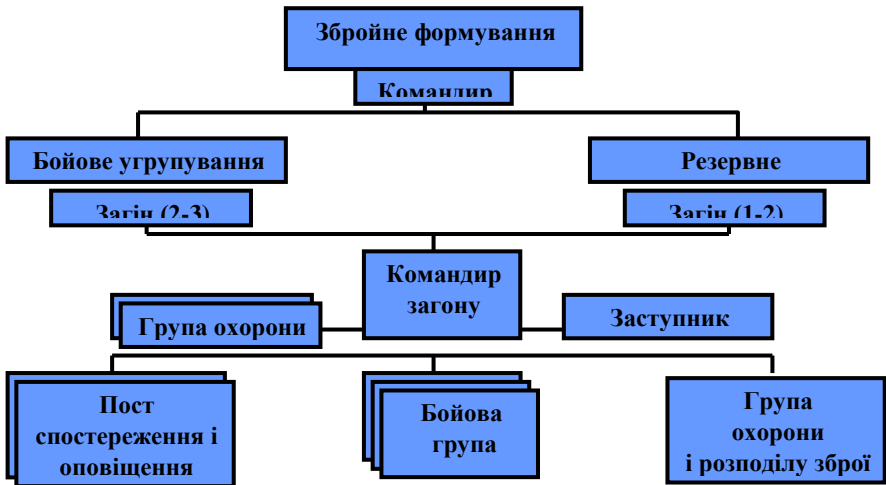
3. Організація, озброєння та тактика дій незаконних збройних формувань та диверсійно-розвідувальних груп противника.

За досвідом останніх збройних конфліктів та в ході проведення АТО на території Донецької та Луганської областей незважаючи на різні часи, політичну обстановку та умови, тактика дій НЗФ виявила багато спільних особливостей.

Комплектування НЗФ здійснюється, як правило, за територіальним принципом. Наприклад, від села формується група (10-50 чоловік) або невеликий загін (50-100 чоловік); від громади – загін (100-500 чоловік), збройне формування (500-3500 чоловік). Командир збройного формування призначається командуванням іррегулярних військ, або місцевим знову створеним органом влади за узгодженням з ними. Особовий склад, як правило, на озброєнні має різну стрілецьку зброю. В міру розвитку збройного конфлікту на озброєнні збройних формувань додатково можуть бути: у групі – ручний кулемет; у невеликих загонах – 1-2 станкових кулемети і 1-2 легких міномети; у загонах – до 6 мінометів різного калібру, до 4 зенітно-кулеметних установок. Крім того, на озброєнні бойовиків можуть знаходитися мобільні вогневі засоби: міномети, ЗУ, КПВТ, ДШК, АГС, СПГ, секції реактивних установок; засоби ППО (ЗУ, ПЗРК), у тому числі іноземного виробництва, що розподіляються по загонах і групах бойовиків, і встановлюються на автомобілях типу “джип” (“УАЗ”, “НИВА”, тощо).

За сприятливих умов НЗФ можуть розташовуватися в одному районі базування і діяти централізовано під єдиним командуванням. Зведення окремих

НЗФ у великі загоны можливо у разі захоплення стратегічно важливих ділянок території та населених пунктів, оборони великих населених пунктів, певної роботи лідерів різних рухів щодо об'єднання зусиль проти загального “ворога”, а також за закликem релігійних голів або сил, які проголошують себе “законним” урядом. Система зв'язку НЗФ будується на основі сучасних стаціонарних, рухомих і переносних засобів радіозв'язку. Для цього використовуються в основному радіостанції військового парку, сучасні переносні і стаціонарні радіостанції, широко застосовується мережа любительських радіостанцій, крім того, в наявності у бойовиків можуть бути радіостанції іноземного виробництва і супутникові засоби зв'язку.

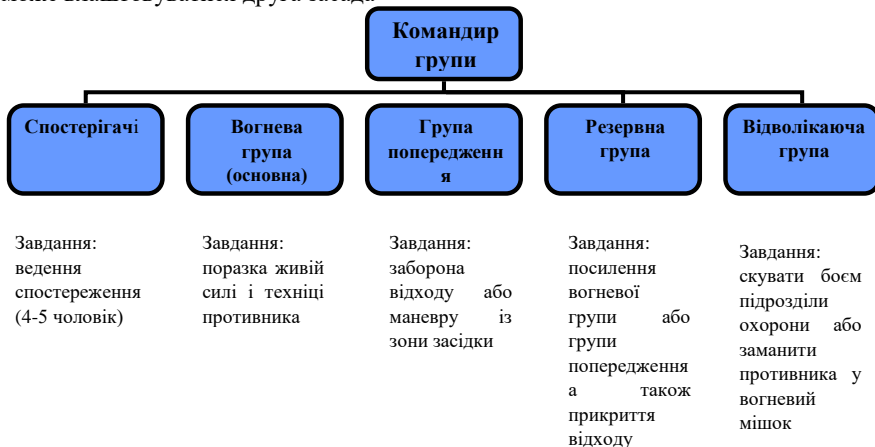

Схема організаційної структури НЗФ (варіант)

Виходячи зі складу, озброєння, організаційної структури НЗФ, регіону, характеру місцевості визначається їх тактика дій. Бойові дії збройних формувань можна розділити на наступальні, оборонні, а на початкових і завершальних етапах збройного конфлікту та у разі неможливості відкритого протистояння військам більш традиційні для них – диверсійно-терористичні. При цьому застосовується тактика партизанських дій. Слід зазначити, що лідери і командири бойовиків постійно змінюють тактику ведення збройної боротьби. Більш докладно розглянемо диверсійно-терористичні дії (акції), тому що вони лежать в основі збройної боротьби бандформувань. Вони ведуться, як правило, на всій території і не тільки збройними формуваннями, але і з залученням значної частини населення. Мета диверсійно-терористичних дій (акцій) – завдати поразки місцевим органам влади, створення для противника нестерпної обстановки шляхом знищення його живої сили, військової техніки і матеріальних засобів, порушення роботи управління і тилу, зриву тих чи інших заходів, які проводяться владою і тим самим послабити державну владу в цілому, Диверсійно-

терористичні дії (акції) включають: засади (як вогневі так і розвідувальні), нальоти, мінування місцевості, підриви мостів, влаштування завалів, руйнувань і загороджень, обстріли. Їх головними об'єктами є: представники місцевих державних органів влади, військового керівництва, урядові установи, військові і народно-господарські об'єкти, лінії зв'язку та інше.

Засади заздалегідь плануються по місцю і часу. Вони влаштовуються в районах, що забезпечують потайливе їх зайняття і відхід після виконання завдання. Об'єктами засад можуть бути: колони бойової і автомобільної техніки, одиночні машини, підрозділи та окремі військовослужбовці, що пересуваються у пішому порядку. З метою недопущення підходу допомоги до колони і забезпечення відходу головних сил нападаючих, частиною сил і засобів групи може влаштуватися друга засада

Схема групи для проведення засідки (варіант)

Іноді НЗФ застосовують спеціальну відволікаючу групу. Вона розташовується з таким розрахунком, щоб скупати боєм підрозділ охорони колони. Відволікаюча група з далекої відстані відкриває вогонь по колоні і відходить у напрямку головних сил засади виманюючи підрозділ охорони колони під вогонь. Наявність на озброєнні засобів ППО дозволяє застосовувати НЗФ новий елемент тактики дій - організацію вогневих засад на пануючих висотах з метою ураження вертольотів військ на злітно-посадочних майданчиках. Для боротьби з вертольотами також використовується стрілецька зброя і навіть протитанкові гранатомети.

Крім засад, у тактичному арсеналі НЗФ широке застосування отримав нальот. При його проведенні велика увага приділяється факторові раптовості. Як і при всіх інших способах ведення бойових дій нальоту передує ретельна розвідка об'єкта.

ЗМІСТ

ТЕМА 1: Організація, озброєння та тактика дій підрозділів армій іноземних держав.....	3
1. Організація, озброєння підрозділів іноземних держав.....	3
2. Тактика дій в основних видах бою.....	4
2.1. Взвод (відділення) у обороні.....	4
2.2. Взвод (відділення) у наступі.....	7
3. Організація, озброєння та тактика дій незаконних збройних формувань та диверсійно-розвідувальних груп противника.....	10
4. Тактико-технічні характеристики основних зразків ОВТ та стрілецької зброї.....	22
5. Демаскуючі ознаки розташування підрозділів та вогневих засобів противника.....	39
5.1. Поняття про розвідувальні ознаки.....	39
5.2. Ознаки інженерного обладнання і вогневих засобів противника.....	39
5.3. Готові траншеї (окопи) демаскують себе.....	39
5.4. Розвідувальні ознаки мінного поля.....	40
5.5. Кулемет в окопі.....	40
5.6. Стріляючі батареї на закритих вогневих позиціях.....	40
5.7. Демаскуючі ознаки стрільби з мінометів.....	41
5.8. Реактивні системи залпового вогню демаскують себе стрільбою.....	41
5.9. Протитанкові гранатомети можуть бути виявлені по полум'ю й хмарі диму й пилу, що утвориться при пострілі.....	41
ТЕМА 2: Дії спостережного поста під час ведення розвідки.....	49
1. Вибір, обладнання та маскування місця спостереження.....	49
2. Здійснення спостереження та порядок доповідь про результати спостереження.....	55

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**РОЗВІДУВАЛЬНА ПІДГОТОВКА
ДЛЯ НАВЧАННЯ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ,
ПРИЗВАНИХ ЗА МОБІЛІЗАЦІЄЮ
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ**

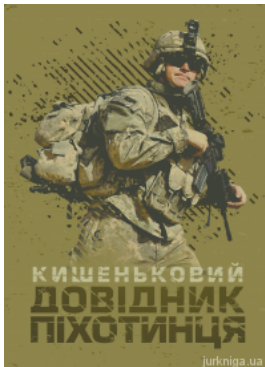
Підписано до друку 07.08.2023 р. Формат 60x84 1/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 3,85. Тираж 100 прим.

Видавничий дім « С В А Р О Г »
вулиця Гната Юри, 9
м. Київ 02105

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2581 від 10.08.2006 р.

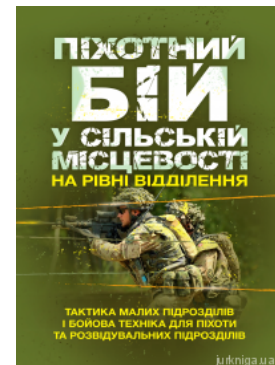
Книги, які можуть вас зацікавити

Кишеньковий довідник
піхотинця

Підготовка тактичних
груп (відділення,
взвод). Альбом схем та
методичних матеріалів

Піхотний бій. У
сільській місцевості на
рівні відділення.
Тактика малих
підрозділів і бойова
техніка для піхоти та
розвідувальних
підрозділів

Оборона в місті
(населеному пункті).
Методичні матеріали

Військова розвідка.
Навчальний посібник

Мислення розвідника.
Як припинити
обманювати себе й
побачити найкраще
рішення

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт →](#)